

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO RŪMAI

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai

2025-03-03 Nr. 1.03-0094

DĖL TEISĖS AKTO PROJEKTO NR. 25-2647

Žemės ūkio rūmai, išnagrinėję Žemės ūkio ministro įsakymo „Dėl Žemės ūkio ministro 2023 m. vasario 20 d. įsakymo Nr. 3D-92 „Dėl Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą Nr. 25-2647 (toliau – Projektas), teikia šias pastabas bei pasiūlymus:

1) Projekto 33 punkte siūloma įtvirtinti papildomą nuostatą, kad pareiškėjams, dalyvaujantiems ekologinėse sistemose (ar jų veiklose), parama būtų skiriama tik atlikus patikras vietoje dėl atitikties reikalavimų.

Atkreipiame dėmesį, kad privalomos patikros vietoje reikšmingai didintų tiek ūkininkų, tiek ir Nacionalinės mokėjimo agentūros (toliau – NMA) darbo krūvį, nes būtų būtina fiziškai tikrinti kiekvieną pareiškėją. Nors viešojoje erdvėje vis kalbama apie mažėjančią patikrų apimtį ir administracinių procesų supaprastinimą, šis siūlomas pakeitimas eina visiškai priešinga kryptimi – nustatoma pareiga tikrinti absoliučiai visus ekologinėse sistemose dalyvaujančius ūkius. Tokie siūlymų įgyvendinimas tik didintų administracinę naštą ir neatitiktų efektyvaus administravimo principams.

Svarbu ir tai, kad privalomos patikros vietoje gali sukelti biurokratinių procesų uždelsimą, dėl ko gali vėluoti tiek avansinių, tiek ir galutinių lėšų išmokėjimas ūkininkams. O tai gali neigiamai paveikti ūkių likvidumą ir finansinį stabilumą. Be to, šiuo metu jau veikia palydovinės stebėsenos sistemos, rizikos vertinimo metodai bei nuotolinės kontrolės priemonės, leidžiančios užtikrinti reikalavimų laikymąsi be visuotinių patikrų vietoje. Todėl tikslingiau būtų taikyti selektyvias patikras, orientuojantis į rizikingiausius atvejus.

Siekiant sumažinti perteklinį reguliavimą bei užtikrinti operatyvesnę paramos administravimą, siūlome tobulinti Projekto 33 punktą ir atsisakyti privalomos pareiškėjų patikros vietoje.

2) Projekto 43.5. papunktyje siūloma numatyti, kad pagal kompleksinės ekologinės sistemos veiklą „Augalų kaita“, deklaruojant nurodytas kultūras, tą patį augalą būtų galima auginti ne ilgiau kaip 4 metus tame pačiame lauke ir nuo antrųjų pagal šią veiklą deklaravimo metų jiems skirti ne daugiau kaip 20 proc. pagal šią veiklą einamaisiais metais deklaruoto ploto.

Tarp mokslininkų ir socialinių partnerių ne kartą vykusių įvairių diskusijų metu akcentuota, kad gyvulininkystės ūkiai dažnai augina 50 proc. ar net daugiau visavertės baltyminės pašarinės žolės. Šie ūkiai vykdo tvarų ūkininkavimą, užtikrina augalų kaitą bei nori aktyviai dalyvauti šioje sistemoje, tačiau dabartinis 20 proc. ribojimas trukdo veiksmingai subalansuoti pašarų gamybą su dirvožemio kokybės palaikymu.

Ūkiai, ypač tie, kurie augina atrajotojus, naudoja kokybišką baltyminę žolę, kaip pagrindinę pašaro dalį, todėl 20 proc. riba yra per maža, kad atitiktų gyvulininkystės ūkių poreikius ir užtikrintų stabilų pašarų tiekimą. Svarbu ir tai, kad ūkininkai jau dabar vykdo augalų kaitą, todėl platesnis baltyminių žolių plotas nesukels neigiamų dirvožemio pokyčių ar

Chamber of Agriculture of the Republic of Lithuania

Asociacija
Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Kodas 135199748
K. Donelaičio g. 2, LT-44213 Kaunas, Lietuva, Lithuania

Tel. (8 37) 400 351
Phone +370 37 400 351
Faks. (8 37) 400 350
Fax +370 37 400 350
El. paštas zur@zur.lt

<http://www.zur.lt>
PVM mokėtojo kodas LT351997412
Atsiskait. sąskaita Nr. LT717300010002241806
AB Swedbank bankas, banko kodas 73000

biologinės įvairovės mažėjimo. Be to, 50 proc. riba yra pagrįsta, nes ji leidžia suderinti dirvožemio tvarumą su gyvulininkystės poreikiais, išlaikant ekologinės sistemos veiklos tikslus.

Siekiant padėti ūkininkams efektyviau planuoti pašarų bazę, skatinti dalyvavimą ekologinėse sistemose ir užtikrinti darnų santykį tarp augalų kaitos, dirvožemio kokybės bei gyvulininkystės poreikių, prašome koreguoti Projekto 43.5. papunktį, kad būtų gražinta 50 proc. riba.

3) Projekto 47.6. papunktyje pateikiamas vienas iš pareiškėjui taikomų reikalavimų, jeigu jis dalyvauja kompleksinės ekologinės sistemos veikloje „*Tarpiniai pasėliai*“ ir pasirenka deklaruoti tarpinius pasėlius per žiemą.

Atkreipiame dėmesį, kad pavasarį pasėjus tarpinius pasėlius per žiemą (pvz., į žieminius javus), rudenį galima turėti pakankamą žolių derlių, tačiau šiuo metu reikalavimai draudžia ganyti šiuos laukus, nors ūkininkai aiškiai mato, kad tai yra neišdiskutuotas apribojimas, kuris neatliepia gyvulininkystės ūkių poreikių.

Tokie pertekliniai ribojimai tiesiogiai apsunkina gyvulininkystės ūkių veiklą ir trukdo efektyviam išteklių naudojimui. Pavyzdžiui, šalia tvartų, kur atnaujinamos pievos po žieminių javų, nėra leidžiama nei ganyti, nei nuimti derliaus. Svarbu ir tai, kad tarpinių pasėlių laukai turi būti rotuojami ir keistis, pievos turi būti atnaujinamos, tačiau šiuo metu reikalavimai sudaro kliūtis natūraliai ūkininkavimo eigai.

Manytina, kad leidimas ganyti šiuos pasėlius padėtų palaikyti dirvožemio sveikatą ir užtikrintų darnų ūkininkavimą. gyvulininkystės ūkiams suteiktų galimybę efektyviau išnaudoti turimą plotą, mažinant pašarų gamybos kaštus, taip pat geriau planuoti augalų kaitą, sklandžiau atnaujinti pievas ir išlaikyti tvarų ūkio modelį.

Taigi, šiuo metu galiojantis draudimas ganyti tarpinių pasėlių per žiemą laukus yra nepagrįstas ir sukuria neproporcingus apribojimus gyvulininkystės ūkiams. Siekiant palengvinti ūkininkų veiklą ir užtikrinti efektyvų išteklių naudojimą, siūlome tobulinti Projekto 47.6. papunktį, įtvirtinant galimybę šiuose laukuose ne tik smulkinti ir voluoti, bet ir ganyti gyvulius.

Taip pat siūlome tobulinti šį papunktį, atsisakant konkretaus tinkamų augalų sąrašo, nes toks reguliavimas yra perteklinis ir riboja ūkininkų galimybes taikyti įvairius tarpinių pasėlių mišinius pagal individualius ūkio poreikius bei vietos sąlygas. Vietoje išsamiai apibrėžto augalų sąrašo tikslinga būtų nustatyti bendrą principą, kad tarpiniai pasėliai turi atitikti žemės ūkio tvarumo ir dirvožemio gerinimo tikslus, paliekant lankstesnes pasirinkimo galimybes ūkininkams.

Manome, kad Projekto 47.6. papunktyje reikėtų aiškiai numatyti, kad po žiemos šiuose plotuose negali būti auginamos žieminės kultūros. Tai padėtų išlaikyti tarpinių pasėlių funkciją, užtikrinant, kad jie nebūtų naudojami kaip pereinamoji žieminių augalų dalis, o iš tikrųjų prisidėtų prie dirvožemio kokybės gerinimo, erozijos mažinimo ir biologinės įvairovės skatinimo. Šis pakeitimas sumažintų perteklinį administracinį reguliavimą ir suteiktų ūkininkams daugiau laisvės pasirinkti tinkamiausius tarpinius pasėlius.

4) Projekto 55.9. papunktyje siūloma numatyti papildomą reikalavimą pareiškėjui, kuris dalyvauja kompleksinės ekologinės sistemos veikloje „*Neariminės tausojamios žemdirbystės technologijos*“ ir taiko tiesioginės sėjos būdą, per 10 darbo dienų nuo augalų sudygimo, naudojantis mobiliąja programa „NMA agro“, pateikti aiškiai matomų sudygusių žemės ūkio augalų nuotraukas iš skirtingų lauko vietų.

Šis reikalavimas laikytinas pertekliniu ir apsunkinančiu ūkininkų kasdienę veiklą, nes jie įpareigojami vykdyti kontrolės institucijų darbą. NMA deklaruoja apie tikrinimų skaičiaus mažinimą, tačiau realybėje ūkininkai bus verčiami papildomai fiksuoti ir pateikti nuotraukas. Be to, šiuolaikinės technologijos, tokios kaip palydovinės laukų stebėjimo sistemos, jau dabar leidžia stebėti augalų būklę nuotoliniu būdu, todėl reikalavimas ūkininkams fiziškai vykti į laukus, daryti nuotraukas ir jas teikti tik apsunkins veiklos vykdymą. Toks reikalavimas neatitinka racionalaus administracinio proceso principų ir nepagrįstai perkelia kontrolės funkciją ant ūkininkų pečių.

Siekiant, kad ūkininkai galėtų daugiau dėmesio skirti tiesioginiam ūkininkavimui, o ne biurokratiniais reikalavimams, pareiga tikrinti ūkius turi tekti atitinkamoms kontrolės

institucijoms, bet ne pačiam ūkininkui. Mažiau perteklinių reikalavimų padėtų užtikrinti sklandesnę ir racionalesnę paramos administravimą.

Įvertinus tai, kad minėtas reikalavimas nėra pagrįstas nei administracinio efektyvumo, nei ekologinės sistemos tikslais, nepritariame Projekto 55.9 papunkčiui ir siūlome jo atsisakyti. Fotografavimas galėtų būti reikalingas tik tada, kai ūkininkas savo noru siekia sutrumpinti jau įvykdyto įsipareigojimo laikotarpį (pvz., kai norima ankstesnio posėlio išlaikymo termino pabaigos).

5) Siekiant sukurti lankstesnę, aiškesnę ir efektyvesnę paramos administravimo sistemą, taip pat išspręsti praktines ūkininkų problemas, siūlome tobulinti ir kitas šiuo metu galiojančių Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų 2023 m. vasario 20 d. Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-92 (toliau – Taisyklės), nuostatas:

5.1) Taisyklių 5.11. papunktyje nurodoma, kad soduose, uogynuose ir riešutynuose esantys dirbtiniai tvenkiniai, keliukai su kietąja ar biriąja danga ir užuovėjinės juostos į tinkamą paramai plotą neįtraukiami, tačiau į tinkamą paramai plotą, matuojant nuo eilių vidurio, galėtų būti įtraukti kai kurie pievų ir dirbamos žemės plotai.

Siūlome numatyti, kad į tinkamus paramai plotus būtų įtraukti ir daržovių plotuose esantys pievų plotai, ir išdėstyti Taisyklių 5.11. papunktį sekančiais:

„5.11. soduose, uogynuose ir riešutynuose ir daržovių plotuose esantys dirbtiniai tvenkiniai, keliukai su kietąja ar biriąja danga ir užuovėjinės juostos į tinkamą paramai plotą neįtraukiami, tačiau į tinkamą paramai plotą, matuojant nuo eilių vidurio, gali būti įtraukti tokie pievų ar dirbamos žemės plotai:

5.11.1. kurių plotis tarp eilių soduose ir riešutynuose – iki 8 metrų (nuo lajos iki lajos), o uogynuose – iki 5 metrų (nuo lajos iki lajos);

5.11.2. kurių plotis nuo kraštinės eilės iki sodo ir riešutyno ribos – iki 8 metrų (iki 12 metrų galulaukėse, matuojamas iki lajos), o iki uogyno ribos – iki 5 metrų (iki 8 metrų galulaukėse matuojamas iki lajos);

5.11.3. kurių plotis tarp eilių, nuo kraštinės eilės iki daržovių ribos bei galulaukėse daržovių plotuose – iki 5 metrų;“;

5.2) Taisyklių 65.3. papunktyje įtvirtinta, kad kompleksinės ekologinės sistemos veikloje „*Trumpaamžių medingųjų augalų juostos*“ dalyvaujantys pareiškėjai, trumpaamžių medingųjų augalų mišinį turėtų pasėti nuo einamųjų metų balandžio 1 d. iki einamųjų metų birželio 1 d., išskyrus atvejus, kai trumpaamžių medingųjų augalų mišinys iš augalų, nustatytų Taisyklių 65.5. papunktyje, yra aiškiai matomas po jų pasėjimo ankstesniais metais.

Šiame papunktyje pateikiama neaiški ir klaidinanti trumpaamžių medingųjų augalų mišinio pasėjimo išimtis – jeigu jie yra aiškiai matomi po jų pasėjimo ankstesniais metais. Nors vadovaujantis Taisyklių 65.11. papunkčiu, šios veiklos įsipareigojimų laikotarpis yra 1 metai, tačiau galima suprasti, kad ūkininkui palikus medingų augalų juostą, jos sėti pakartotinai nereikės antrais metais toje pačioje vietoje, deklaruojant kodu MAJ.

Įvertinus tai, siūlome tikslinti Taisyklių 65.3. papunktį, kad antrais ir vėlesniais metais, jei MAJ paliekama daugiau nei vieneriems metams toje pačioje vietoje, sėti nuo einamųjų metų balandžio 1 d. iki einamųjų metų birželio 1 d. būtų nereikalaujama;

5.3) Taisyklių 65.5.1. papunktyje įtvirtinta, kokie pupiniai augalai laikomi tinkamais, pareiškėjui įrengiant trumpaamžių medingųjų augalų juostas ir pasėjant medingųjų augalų mišinį, pagal kompleksinės ekologinės sistemos veiklą „*Trumpaamžių medingųjų augalų juostos*“.

Nors minėtame papunktyje detalizuojama, kokie dobilai laikomi tinkamais medingųjų augalų mišiniui, tačiau pasigendame kitų, rinkoje esančių ir gana dažnai ūkininkų perkamų persikinių, egiptinių ir purpurinių dobilų. NMA, vadovaujantis šia nuostata, ūkiui, kuris, į medingųjų augalų mišinį įtrauks, pvz., egiptinius dobilus, neužskaitys jų kaip tinkamos augalų rūšies. Įvertinus tai, siūlome tobulinti Taisyklių 65.5.1. papunktį, kad tinkamais būtų laikomi visi dobilai (*Trifolium*), arba išvardinti visus jų variantus;

5.4) Taisyklių 83.5. papunktyje įtvirtinta, kad ekologinėje sistemoje „*Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu*“ dalyvaujantys pareiškėjai, kurie šioje ekologinėje sistemoje

dalyvautų daugiau nei 1 metus, deklaruojant tuos pačius plotus, kiekvienais dalyvavimo metais privalėtų įrengti naujus biologinę įvairovę palaikančius elementus, taip pat užtikrinti, kad ankstesniais metais įrengti biologinę įvairovę palaikantys elementai liktų deklaruotuose plotuose.

Šiuo metu Taisyklėse nėra aiškiai apibrėžta, ar kiekvienais metais įrengiami biologinę įvairovę palaikantys elementai gali būti tie patys, tačiau perkelti į naujas vietas, ar jie turi būti visiškai nauji objektai. Toks neapibrėžtumas gali sukelti skirtingą interpretavimą vertinant pareiškėjų atitikimą reikalavimams ir galimus sankcijų taikymo atvejus.

Įvertinus tai, Taisyklėse tikslinga būtų reglamentuoti, kad pareiškėjas gali naudoti tuos pačius biologinę įvairovę palaikančius elementus (pvz., inkilus, vabzdžių namelius) kelerius metus iš eilės, jei jie yra geros būklės ir atlieka savo funkciją. Taip pat numatyti, kad būtų galima palikti elementus tose pačiose vietose arba juos perkelti į kitas vietas, jei tai užtikrina geresnę jų funkciją (pvz., jei keičiasi sodų ar uogynų struktūra, reikia prisitaikyti prie aplinkos sąlygų). O tuo atveju, jei elementai tampa netinkami naudojimui (pvz., sugenda, sunyksta, tampa nebetinkami dėl natūralaus nusidėvėjimo), jie turėtų būti pakeičiami naujais.

Siekiant užtikrinti aiškesnę Taisyklių taikymą, išvengti skirtingų interpretacijų, taip pat perteklinės finansinės ir administracinės naštos bei prisidėti prie tvarumo principų, siūlome tobulinti Taisyklių 83.5. papunktį, kad šioje ekologinėje sistemoje dalyvaujant ilgiau nei vienerius metus, anksčiau įrengti inkilai galėtų būti naudojami ir toliau, jei jie yra geros būklės;

5.5) Taisyklių 83.6. papunktyje įtvirtinta, kad ekologinėje sistemoje „*Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu*“ dalyvaujantys pareiškėjai turi laikyti reikalavimo – sodų ir uogakrūmių tarpueilius apsėti iki einamųjų metų birželio 1 d. ir (ar) laikyti apsėtus žoliniais augalais, nurodytais Klasifikatoriaus III, IV grupėse.

Manytina, kad dabartinis reglamentavimas, nurodantis konkretų augalų pasirinkimą, yra perteklinis ir gali apsunkinti ūkininkus, ypač jei numatytos rūšys, tokios kaip pvz., dobilai, nėra tinkamiausios konkrečioms vietovėms ar ūkininkavimo sąlygoms.

Siūlome atsisakyti reikalavimo sodų ir uogakrūmių tarpueilius apsėti konkrečiais žoliniais augalais pagal Klasifikatoriaus III ir IV grupes, o vietoje to numatyti, kad juose pakanka daugiametės žolės dangos. Daugiamečių žolių danga jau savaime atlieka pagrindines funkcijas – stabdo eroziją, gerina dirvožemio struktūrą ir padeda išlaikyti drėgmę, todėl papildomi apribojimai dėl augalų rūšių nėra būtini. Tokiu būdu, patiems ūkininkams būtų leidžiama pasirinkti tinkamiausias daugiameses žoles tarpueiliams, neįpareigojant jų sėti konkrečias klasifikatoriaus grupėse nurodytas rūšis.

Pagarbiai

Direktorius

Sigitas Dimaitis